

קהילת ראש הגבעה

בנשיאות מורינו הגאון הרב דניאל בלסקי שליט"א

תוכן ענינים

- 2 בג' דברים נתנה תורה - באש, במים ובמדבר. הרב אברהם משה רוט
- 3 השוואת שלושת מניני עם ישראל במדבר. הרב אברהם הירשוביץ
- 4 איש על מחנהו ואיש על דגלו. הרב אלימלך קארפ
- 5 THERE ARE NO LOST SHEEP, ONLY THIRSTY SHEEP. RABBI YOEL KLEIN
- 6 מדבר כמקום מתן תורה. הרב יואל דומב
- 7 שניצל סויה עם גבינה צהובה. קפה עם חלב סויה לאחר ארוחה בשרית. הרב משה נאומבורג
- 8 הערות בעניני שבועות. הרב משה יונה הרטמן
- 8-9 הכנה לחג השבועות והרמזים שבפרשת במדבר. הרב מאיר שולביץ
- 9 SHINE YOUR LIGHT! RABBI YAAKOV KLEIN
- 10 פסוק בפרשה. הרב גרשון ברטמן
- 11 שאל את הרב
- 12 והגדת לבנך
- 12 מדור אחודה חידה

שבת פרשת זמנים במדבר תשע"ט

- 7:04..... הדלקות נרות
- 7:14..... מנחה וקבלת שבת
- 9:06..... סוף זמן קריאת שמע
- 9:15..... שחרית
- 9:45..... ברכו קידוש
- 2:30..... חברת תהילים
- 2:55..... חברת מחודדים בפוך
- 6:00..... אבות ובנים
- 7:14..... מנחה

~ שלוש סעודה ~

- 8:30..... מעריב
- 8:56..... מעריב ר"ת 72

Important Notice: For the duration of the Summer months, Mincha Erev Shabbos will be starting Mincha 10 minutes earlier (10 minutes after hadlakas neiros)
הודעה חשובה: במשך חודשי הקיץ, מנחה ערב שבת יתחיל 10 דקות קודם לכן (10 דקות אחרי הדלקות הנרות)

A Vort from the Rav

Rabbi Daniel Belsky, shlit"a

We are still counting the Omer. We are used to counting but we are not trained to sense the change. We count week by week, day by day, however we do not relate to the differences. The Navi (Hoshea-3) saw the period between Pesach and Shavuot as divided by thirty days and fifteen days until Rosh Chodesh Sivan. Every year as we are taken out of Mitzrayim we are given the ability - the obligation - to relive the experience. For thirty days we ate the Matza that we had made and eaten with the Korban Pesach. Why did it last thirty days. Why only thirty days. The next day we were given Mann. This is a natural division - whether or not we understand it. The Chasam Sofer brings a Midrash that they went three days without food and then they were given the Mann. He maintains that the Mann came down the first time on Lag B'omer. This would give meaning to this wondrous day. The Maharal (Nesiv

Hatorah Perek 12) sees the day itself being the reason for the death in the Beis Medrash of Rabbi Akiva coming to an end. Nothing is coincidental. Till Lag B'omer we are still leaving Mitzrayim. Now we are on our way to Sinai. We do not come to Sinai. We are brought there. Kervanu Lifnei Har Sinai. What are we to do in order to be able to receive Torah. The relationship is ordered - structured - these days. The Navi Hoshea saw it as the very process of marriage. Pesach Sheni was a stage. Lag B'omer was a stage. Now we are going through the fifteen days till Rosh Chodesh. We need to come to Har Sinai prepared. This Parsha speaks to our national structure. Every person has a place. Every person has a purpose. There are those who understood this to be the problem of Talmidei Rabbi Akiva. They did not express proper respect for each other. This must be rectified - we come to Sinai as one. Ish Echod B'lev Echod. May we merit - Amen... ☀

בג' דברים נתנה תורה - באש, במים ובמדבר

הרב אברהם משה רוט

א. התורה - צורך קיומי לאדם כמים ואש ומקום מחיה

וידבר ה' אל משה במדבר סיני

במדרש רבה כאן כתוב: "...למה [פירט הכתוב שהיה הדיבור] במדבר סיני, מכאן שנו חכמים בשלשה דברים נתנה התורה, באש ובמים ובמדבר. באש מנין, [שנאמר] והר סיני עשן כולו [מפני אשר ירד עליו ה' באש], ובמים מנין, שנאמר גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים, ובמדבר מנין [שנאמר] וידבר ה' אל משה במדבר סיני... ולמה נתנה בשלושת דברים הללו אלא מה אלו חיים לכל באי העולם כך דברי תורה חיים הם, שנאמר הוי כל צמא לכו למים".

מהי המשמעות של "חיים" בדברי תורה?

המגיד ממעריטש רבי אברהם פאלם מבאר זאת על פי דברי הרמב"ם במורה נבוכים שהדברים שהם קיום הגופות תמצאם ברוב כפי רוב הצורך אליהם, וככל אשר יהיה הצורך אליו גדול הוא יותר נמצא ומזומן, ולמשל, האויר - מפני שאי אפשר בלעדיו בשום זמן לכן הוא נמצא בכל המקומות ובכל הזמנים כי א"א להיות בחיים גם שעה אחת בלא אויר. לעומתו המים, שאפשר לחיות בלעדיהם כמה שעות, איננו שכיח כל כך כמו האויר, אך מאידך מזומן וזול הוא יותר מן המזון, כי הוא נצרך יותר ממנו. וכן המזון ההכרחי לקיום האדם הוא מצוי יותר ממינים שאינם הכרחיים רק תענוגיים, כי כיון שאינם הכרחיים יספיק למציאותם גם במקומות רחוקות, עכ"ד. וזהו שאומר הכתוב 'לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא כי קרוב אליך הדבר מאד', הקב"ה המציא את התורה שתהיה מזומנת לנו חיים בכל עת כמו האויר לנשימה, וזה מורה לנו שהיא מהדברים ההכרחיים שמבלעדיה אי אפשר להתקיים.

וזהו שנרמז בג' דברים הללו, אש ומים ומדבר, אשר שלושתם מצויים בחיים לכל דורש, מפני שהם צורך הבסיסי של החיים, שיוכל לשתות מים, ושיהיה לו אש להתחמם ולהאיר, ושיהיה לו מקום להניח גופו, וכן התורה הקדושה מזומנת לכל אדם להשיגה בחיים מפני שהיא נצרכת ומוכרת אל החיים האמיתיים. עכ"ד המגיד ממעריטש.

זקני הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל סיפר על רבו רבי ברוך בער זי"ע שבהיותו בהלוסק היה מצב הישיבה קשה מאד, וכמעט לא היה לבחורים אוכל, משכך הכריזו הבחורים על 'שביתה', כדי לאלץ את ההנהלה לשפר את התנאים הגשמיים.

כאשר סיפרו להגר"ב שהבחורים הכריזו על שביתה, החל למלמל אל עצמו: "איך תיראה 'שביתה' זו? וכי לא ילמדו גמרא חלילה? לא יתכן!... אלא מאי? ילמדו גמרא ללא רש"י?.. אין לעלות על הדעת!.. שמה ילמדו ללא תוספות?... איך יעמדו בדבר כזה?!... אהה... כנראה כוונתם ללמוד גמרא רש"י תוספות בלי מהרש"א... אוי ואבוי... מוכרחים להשתדל לפייסם לבטל את השביתה, שלא יפסיקו ללמוד מהרש"א..."

ב. התורה כאש - ניצוץ אחד יכול להתהפך ברגע למדורה בוערת

זקני רש"י לוי זצ"ל היה מוסיף ביאור נוסף בדימוי של התורה לאש, מים ומדבר. לאש יש כוח של בעירה והשתלהבות, שבתוך רגע קט יכול ניצוץ קטן להיפך לתבערה עצומה. "ניצוץ אחד שלך מבעיר את כל הפשתן". כפי שראינו השבוע בשריפות המשתוללות בארצנו מכמה גחלים בוערים. כך גם אצל אש התורה, ברגע אחד יכול האדם לבחור ליטול את כתרה של תורה ולהבעיר בו אש בוערת, כי אפילו מי שהוא רחוק מאד מן התורה מ"מ יש בו איזה ניצוץ טמון של אהבת התורה, וביכולתו - אם הוא בוחר בזה - בתוך זמן קצר להשתלהב באש שלהבתיה.

על דרך זה יש לבאר גם את הדמיון ל"מים" שהם מטהרים את האדם

ברגע אחד, ואפילו מי שנטמא פעמים רבות וחזר ונטמא שנים על גבי שנים, מכל מקום ברגע אחד שהוא נכנס למי המעיין הוא נטהר מכל טומאותיו ויוצא מהם אדם טהור. וכן האש היא מזככת מכל פסולת ושיקוץ, כדכתיב 'כל אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר... וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים', הרי שגם לאש יש כוח של זיכוך וליבון וטהרה.

כך היא התורה הקדושה, היא מזומנת לכל אדם לטבול במימיה ולהטהר בבת אחת מכל טומאותיו. רק צריך 'לקפוץ אל המים', לטבול בתוך מימי התורה הצלולים והטהורים. וכן המעביר עצמו בתוך להבות אש התורה, יכול ברגע אחד לפלוט ממנו כל מיני טומאות ואיסורים שנבלעו בנפשו.

בזה יתבאר בעומק נוסף עניין ה'חיים' והזמינות של התורה, שאין כוונת המדרש רק לזה שהתורה מצויה בחיים אצל כל אדם כאש, אלא גם לכך שכשם שבקלות ובמהירות יכול כל אדם להבעיר תבערה עצומה, כן התורה הקדושה מזומנת לכל אדם כניצוץ עמום בתוך לבבו, וביכולתו לנפוח בה וללהבותה במהירות לאש בוערת ולהטת באהבת התורה וכיסופיה.

ג. במכתביו הנוראים של רבינו החידושים וביאורים זי"ע הוא מזכיר נקודה זו וחוזר עליה פעמים הרבה - עד כמה בקלות יכול האדם בהחלטה אחת גמורה לכרות ברית אהבה עם התורה ולהיות לאדם אחר, והנני להביא מעט מעט מלשונו הזהב:

"...באתי בזה לעוררך כי עדיין הכל לפניך לזכות בכתרה של תורה ולהיות לתפארת, והדבר רק תלוי בהסכמתך האמיצה לכרות ברית עם היות אביי ורבא ברית עולם, ומעכשיו ממש הסכם בלבך כי אינך מש מאהלה של תורה, ללא התחשבות עם הזמנים ובין הזמנים, וקח לך פנקס לכתוב על כל יום מה שנתחדש בבית מדרשך, ותוך זמן קצר תמצא את עצמך בעולם אחר מורם מעם, נערץ בפי כל, אהוב על הבריות ומשמח את המקום..."

"...הנני מודע לקושיים שהנך נפגש בהם, כי היום השנים הללו הם הקובעים את דמותו של האדם לימי שנותינו בהם, ואח"כ לנצח, הרי בהכרח שהבעל דבר יתאמץ להציב מכשולים ונסיונות, אם בעצלות אם באדישות או בעצבות, העיקר להפריע לעשות חובתנו עלי אדמות. אמנם כבר זכית לדעת כי הכל הבל, ואין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה... ואין הקושיים אלא ברגע הראשון אבל מיד שזוכים להתגבר הרי כל המכשולים כחלום יעופו, והרגשת שמחה פנימית ממלאה את כל הנפש בהתדבקות בתורה הקדושה..."

ד. הגה"ק רבי הלל זאקס זי"ע דיבר על הסייעתא דשמיא המופלאה שאופפת מי שבחר לעסוק בתורה, ואמר כך:

"...הזמן קצר והמלאכה מרובה אבל הקב"ה מסדר את הדברים לצד הטוב ולצד הרחמים, והוא משפיע עלינו כיום שפע של הצלחה וסייעתא דשמיא שלא היו כמותם מעולם, ומאידך כל כמה שחסד הבורא חופף עלינו יותר כך התביעה יותר גדולה. ואנחנו מקבלים מתנות רבות, ושלא נתפס בדברי רבינו יונה שאדם נענש על שלא חמד יופי המצוה ושכרה. ומתגלים לנו גלויים רבים מן השמים, ולא נשאר לנו אלא לפתוח את הפה ולאכול. ומי שעמל בתורה, אף כי מעט מאד, כבר זוכה להיגמל בחידושים אמיתיים השמחים ממש כנתינתן מסיני. ואילו הנודע ביהודה היה נגמל על עמל תורתו שלו כפי שאנחנו נגמלים, הוא היה מתעלה למדרגת הנביאים, וקרוב הדבר שאף למדרגת דור מקבלי התורה. ואם אנחנו היינו נגמלים לפי הס"ד שהיה לנודע ביהודה, אפילו צורת אות אחת לא היינו יודעים. והנודע ביהודה קבל קצת בחינם, ואלו שלפניו פחות מזה, והקדמונים לא קבלו כלום בחינם, וקבלו הכל אך בעמלם. ואנחנו מקבלים הכל בחינם. וכ"כ הרבה תורה אפשר ללמוד ולהשיג ולהבין, וכ"כ הרבה אפשר לאסוף ולתקן בתקוני הבריאה..."

השוואת שלושת מניני עם ישראל במדבר

הרב אברהם הירשוביץ

א. "ויהיו, כל-הפקדים--שש-מאות אלף, ושלושת אלפים; וחמש מאות, וחמשים": המניין האמור בפרשת במדבר נערך בר"ח אייר של השנה השנייה ליציאת בני ישראל ממצרים¹ והוא היה המניין השני של עם ישראל. לפניו, נערך מניין בשנה הראשונה² ליציאה ממצרים בר"א תשרי³, קרי היה פער של כשבעה חודשים בין שני המניינים ובאורח פלא שני המניינים העלו מספר זהה של אנשים הגם שמסתבר שאנשים נולדו ומתו בתקופה זו⁴.

ב. בפרשת כי תשא עומדים רש"י והרמב"ן על הקושי הנ"ל⁵: הרמב"ן מתרץ שהמניין הראשון כלל את בני לוי ובמניין השני הם לא נכללו⁶, והמספר שלהם - שעמד עשרים ושנים אלף⁷ - הוא הריבוי בין שני המניינים⁸.

מדברי הרמב"ן עולה, שבחישוב שנתי הריבוי הטבעי של עם ישראל עמד על כארבעים אלף איש, גידול אשר נמצא מתאים עם הריבוי העצום של עם ישראל משך מאתיים ועשר שנים במצרים שבתחילתם היו שבעים נפש ובצאתם - כשש מאות אלף. ההסבר לריבוי החריג נובע כידוע מהברכה "ששה בכרס אחד" שחל על כל יוצאי מצרים..

ג. בהתאם לנתונים הללו ניתן לחשב בקירוב את המספר המצופה של עם ישראל לסוף ארבעים שנה, ומסתבר שעלו לעמוד על כמיליון וחצי אנשים לכל הפחות. ודוק שהברכה "ששה בכרס אחד" חל על כל שכבת הגיל שהיו מתחת בני עשרים⁹ בעת היציאה ממצרים ואשר נכללו בחלקם רק החל מהספירה השנייה¹⁰.

ד. התורה אינה מספרת דבר לגבי הקורות של עם ישראל לאחר השנה השנייה ועד לשנת הארבעים¹¹ ולא מסופר על מניינים נוספים. אולם לסוף שנת הארבעים וערב הכניסה לארץ ישראל נערך המניין השלישי ובאורח פלא מספרם לא רק שלא עלה על המניין השני אלא אף פחת! (כו, נא) "אלה, פקודי בני ישראל--שש-מאות אלף, ולף; שבע מאות, ושלישים" ובניגוד להערכה המבוססת כאמור על דברי הרמב"ן.

ה. אין לתרץ את הקושי בכך שמניינים פחת בעקבות המגפות והמלחמות שעברו על העם במהלך שנות ההליכה במדבר, משום שאלו לא קטלו יותר ממספר עשרות אלפים בודדים של אנשים:

המגפות והאירועים שכילו בעם ישראל לאחר המנין השני היו חטאי

המתאוננים והמתאווים (פרק יא), המעפילים בפרשת המרגלים (פרק יד), מחלוקת קורח (יז, יח) המתים מהנחשים (פרק כא) ובנות מואב (כה, ט). מספר המתים במגפת קורח עמד על ארבעה עשר אלף שבע מאות, ובמגפת "בנות מואב" המספר עמד על עשרים וארבע אלף¹². מספר המתים במגפות המתאוננים, קברות התאוה והנחשים אינו נתון אך חטאים אלו לא היו חמורים כקורח ובנות מואב ולכן ניתן להניח שהמספר לא עלה עליהם¹³. בנוסף ערכו ישראל שלוש מלחמות כנגד הכנעני, סיחון ועוג מלך הבשן (פרק כא) שכולם נגמרו בניצחון ניסי של עם ישראל ללא שמוזכר שהיה שם לחימה של ממש כאמור למשל במלחמת מדין: "ויצאו, על-מדין, כאשר צוה יהוה, את-משה; ויהרגו, כל-זכר"¹⁴ ולא מוזכר שמתו שם מבני". במילים אחרות, לא נראה סביר לומר שבמשך ארבעים שנות המדבר מתו אנשים כתוצאה מאירועים שונים שהתרחשו שיכולים להסביר את הפיחות במניין השלישי.

ו. כמו כן, אין לומר שהמספר הנמוך נובע מכך שכל דור המדבר מתו לפני הכניסה לארץ ישראל, משום שהמניינים נערכו לגברים בני עשרים עד בני שישים¹⁵ דהיינו, אותם שנספרו בתחילת השנה השנייה בלאו הכי לא היו נספרים לסוף שנת הארבעים אף אילו היו חיים.

ז. וי"ל: הרמב"ן (במדבר ג, יד) מבאר מדוע מספרם של בני לוי היה נמוך ביחס לשאר השבטים וז"ל: הנה לא היו שבט הלזים כשאר השבטים וכו' והנה לא יגיעו מבן עשרים שנה ומעלה לחצי שבט מישראל הפחות שבכולם וכו' זה תמיה איך לא יהיו עבדיו וחסידיו ברוכי ה' כשאר כל העם וכו' ואולי היה זה מכעס הזקן עליהם, כי שמעון שהוא עכשיו מרובה באוכלוסין נתמעט בכניסתו לארץ לעשרים ושנים אלף. קרי המציאות בה שבט מצוי "במצב" נזוף יכול שתמעט באופן משמעותי את המספר שלו כשבט שמעון שלאחר ארבעים שנות המדבר נשאר מהם מעט יותר מרבע¹⁶.

ח. אולם לא רק יעקב "כעס": בשנות המדבר עם ישראל נזופים בידי ה' וכך נאמר במסכת יבמות (עב, א) "כל אותן מ' שנה שהיו בני ישראל במדבר לא נשבה להם רוח צפונית וכו' משום דנזופים הוו"¹⁷. בלשון אחר, כשם ששבט שמעון התמעט במהלך שנות המדבר באופן כה משמעותי וכנגד הריבוי העצום של בני העשרים בעת היציאה ממצרים בשל "הכעס" של יעקב, כך עם ישראל כולו התמעט מחמת שהיו נזופים¹⁸, וכך ניתן להבין את הקיפאון בריבוי הטבעי של עם ישראל...

¹ וידבר יהוה אל-משה במדבר סיני, באהל מועד: באחד לחדש השני בשנה השנית, לצאתם מארץ מצרים--לאמר. שאן, את-ראש כל-עדת בני-ישראל, למשפחתם

² המספר ששים ירבוש של בני ישראל מופיע ביציאה ממצרים אך זאת היה הערכה בלבד ולא מניין.

³ עי' רש"י שם.

⁴ את המספר המדויק של בני המניין הראשון ניתן להסיק מהאמור לגבי תרומת האדנים, לח, כו בקע, לגלגלת, מחצית השקל, בשקל הקדש--לכל העבר על-הפקדים, מבן עשרים שנה ומעלה, לשש-מאות אלף ושלושת אלפים, וחמש מאות וחמשים

⁵ עי"ש בת"ר רש"י: ובדחיית הרמב"ן לדברים.

⁶ והלויים, למטה אבותם--לא תפקדו; בתוכם. וסובר הרמב"ן שבמנין הראשון הם נפקדו. יש לתת טעם לדבריו שלאחר חטא העגל הם נבחרו לעבודת ביהמ"ק חלף הבכורים וההחלפה נעשתה רק עם בנין המשכן בר"ח ניסן קרי בעת המניין הראשון שבט לוי היו חלק אינטגרלי מעם ישראל והיה עליהם להימנות בכללם.

⁷ כל-פקודי הלויים אשר פקד משה ואהרן, על-פי ה'--למשפחתם: כל-זכר מבן-חדש ומעלה, שנים ועשרים אלף

⁸ ועי"ש שכתב שאין לתמוה על המקורות שבשני המניינים המספר זהה.

⁹ מבן עשרים שנה ומעלה, כל-יצא צבא בישראל--תפקדו אתם לצבאתם

¹⁰ החישוב מורכב מאחר ומצד אחד רק השנתונים שהיו עד בני עשרים בעת היציאה ממצרים התרבו בקצב גדול בעקבות הברכה האמורה של ששה בכרס אחד ובמחצית השנייה של שנות המדבר הקצב הצטמצם אך מצד שני על הקצב של ארבעים אלף בשנה היה לגדול בעשרים השנים הראשונות ודוק.

¹¹ למעט המסעות המפורטים בפרשת מסעי.

¹² בחז"ל מבואר ששבטים דיין ישראל הרעו כ"א שנים קרי נהרגו בנוסף מאה ארבעים אלף, אולם אף במספר זה אין כדי להסביר את המספר הנמוך של עם ישראל.

¹³ לגבי המעפילים לא מוזכר מספר המתים אך מפשטות המקראות לא נראה שהיו שם רבים.

¹⁴ ויש להשוות למלחמת עמלק שהייתה מלחמה קשה לעם ישראל "אשר ירים משה ידו-וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו, וגבר עמלק" ונאמר שם "ויזנב בך" קרי שהיו שם מתים רבים

¹⁵ במנין השני נאמר: ויהיו כל-פקודי בני-ישראל, לבית אבתם, מבן עשרים שנה. דהיינו, אותם הפחותים מבן עשרים שנה אינם נכללים במניין אך לא מבואר אם קיים "גיל מקסימום". הספורנו במקום כותב: "כל יוצא צבא בישראל ולא יתר על גב ששים". דהינו טווח הגילאים במנין הוא בין עשרים לששים.

¹⁶ בסוף פרשת המרגלים נאמר (יד, ט): במדבר הוא יפלו פגריכם וכל-פקודיכם, לכל-מספרכם, מבן עשרים שנה, ומעלה גם במקרה זה אין אזכור לגיל "מקסימום". אך במרא"ב (ב, קכא, ב) מבואר שאותם שעברו את גיל ששים בזמן שלוח המרגלים לא נכללו בטירה: "אלא אמר רב אחא בר יעקב לא נזרה גזירה לא על פחות מבן עשרים ולא על יתר מבן ששים". כמו כן, רש"י בפרשת המרגלים כותב "כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנים בו כגון לצאת ולבוא ולתת שקלים כל המניינים לכל אותן מספרות ימותו וכו' דהיינו: יש הלימה מוחלטת בין הנכללים במניין ובין מתי המדבר לאמור - אלו שמתו לסוף שנת הארבעים לא היו נספרים בכל מקרה ולכן אין לתלות בהם את הסיבה למספר הנמוך של עם ישראל.

¹⁷ במנין השני מספרם עמד על תשעים וחמישה אלף.

¹⁸ ראה דברי רש"י "נזופים" שסבר שבני ישראל היו נזופים לאחר חטא המרגלים דהיינו הם התמעטו לאחר המניין השני שבו מספרם הוא הגבוה ביותר (רש"י שם פירש שם באופן אחר).

¹⁹ אמנם לא במספרים של שבט שמעון.

איש על מחנהו ואיש על דגלו

הרב אלימלך קארפ שליט"א

כי הנפשות כל אחת יש לה בחינת המעלה, יש שמעלתה כהונה ויש מלכות ויש כתר תורה ויש גבורה ויש עושר ויש הצלחה. ונתכון יעקב בנבואה לברך כל אחד כפי ברכתו הראוי לה, המלך במלכות והכהן בכהונה, וכן על זה הדרך ולא הפך המסילות". זהו סוד הברכות "איש אשר כברכתו" כל אחד מהשבטים לפי הברכה הראוי לו בנבואה, לפי כוחותיו ולפי תכונותיו.

ד. ומעתה, הדרך סלולה להבין שהקפיד יעקב אבינו לצוות על סדר מיוחד לטעון ארונו כל אחד לפי כוחותיו. עמידתו של שבט במקום שלא נצטווה באשכבתי' דיעקב אבינו עלול הי' לגרום לכלל ישראל להפסיד הדגלים לעתיד, כי הקפת המטה כצויו של יעקב אבינו איש על מחנהו עם כוחותיו המיוחדים לו זה מהווה פעם ראשונה תפקוד מושלם של כל השבטים ביחד. **המדרש תנחומא** בהמשך אומר וז"ל כיצד הם שרויים הלויים יחנו סביב למשכן קדמה שומרים משמרת הקודש, וסמוכים להם יהודה ויששכר וזבולון. מכאן אמרו אשרי לצדיק ואשרי לשכניו, אלו שלושת השבטים שהיו סמוכים למשה ואהרן נעשו גדולים בתורה וכו' ומן הדרום בני קהת וסמוכים להם ראובן ושמעון וגד. מכאן אמרו אוי לרשע אוי לשכנו, אלו שלשת השבטים שהיו שכנים לקרח ועדתו בדרום אבדו עמו במחלקותו וכו'". **יסוד הדגלים** הוא כי השבטים עם כל תכונותיהם נבחרו בנבואה ע"י יעקב אבינו בטענית מטנו לעמוד בסדר הזה לנצח, סדר מדוקדק אשר מעלת כנסת ישראל תושג רק באופן הזה, וכפי שתיאר **המכתב מאלהיהו** שאם יש לאדם מכונה יקרה אבל החלקים לא הורכבו כראוי היא אינה מתפקדת, כך כנסת ישראל מורכב מהרבה כוחות אשר כל אחד יש לו את מקומו המיוחד, ובשנוי פרט הכי קטן בסדר יש קלקול בכל בנין הכנסת ישראל. באבות (פ"ו מ"ו) שנינו אחד מ"ח קנייני התורה "המכיר את מקומו" הכרת המקום לאדם היא יסוד החכמה. אם בוחר האדם לעצמו מקום שאינו ראוי לו לפי כוחותיו ותכונותיו עלול להפסיד הכל, ומה שטוב ובונה לאחד לשני הוא רע ומחריב.

ה. כמו"כ למדנו מדברי **המדרש** דמיקום וסידור השבטים זה סמוך לזה הי' בקפידי יתירה, כי ההשלכות היו בונות או הרס עולם. אשרי לצדיק ואשרי לשכניו מצד אחד, ואוי לרשע אוי לשכנו מצד אחר. והשבט שהי' צריך סיוע נעמד ליד הצדיק, והשבט שבכחו ותכונותיו יכול ללכת כנגד הזרם של השכן נעמד בצידו הרשע. כל אלו הם בבחינת "אות" שמסר להם יעקב באיזה אופן יתייצבו לטעון אותו וליד מי, איש על דגלו "באותות" האיך להקיף את ארונו. עמידת השבטים ע"י יעקב אבינו איש על מחנהו, לבל יהא מוטל בספק לאיזה רוח לבחור ולאיזה כיוון ללכת היא סוד הצלחת הפרט להיות דבק במטרה ולא לזוז ממקומו ומשכינו המיועד לו להצלחתו, ובזה גם תלוי הצלחת כנסת ישראל כולו. **מעבר לזה,** גם הצווי שלוי לא יטעון ארונו של יעקב אבינו כי מי שעתידי לשאת ארונו של חי העולמים לא ישא ארונו של מת, טמון ותלוי בזה הצלחתו לדורות. **בכלי יקר** בראשית (לו), כותב וז"ל "ואין צורך לזה, כי לעולם הארון הקודש הסיבה כי בעבור שלוי עתידי לישא את ארון הקודש, על כן אמר יעקב לוי לא ישא ארונו לפי שלעתידי ישא ארון הקודש, ועל כן נהגו המצרים כבוד בשבט לוי כי ראו שיעקב נהג בו כבוד, ועל כן לא נשתעבדו בהם המצריים ולא היו בכלל פן ירבה וכו'". יש כאן **מבט עמוק** בצווי יעקב אבינו שלא ישא לוי ממתו, הנהגת כבוד ללוי על שישא לעתידי ארון חי העולמים היא עומק צווי של יעקב אבינו המלווה את לוי לאורך הגלות של מצרים. השרשה עמוקה זו של כבוד ארון הקודש וכבוד נושאיו נקבע ע"י יעקב אבינו לנצח ע"י צווי שלוי לא יטען את ארונו, וידע נאמנה כי מקומו בבית המדרש. דוקא בעת קביעת מיקומו של כל שבט בהקפת ארונו של יעקב אבינו הקפיד שלא יהא לוי מנושאיו, כי נשיאת ארונו ע"י לוי הי' קובע מעמדו כשאר האחים ולא הי' הנהגה מיוחדת של כבוד כלפיו. לא כן, משה רבינו למרות שהי' לוי הי' נושא ארונו של יוסף, **והעירו** בזה מדברי המדרש הנ"ל. **אך לדברינו,** אין כוונת המדרש שנושא ארון הקודש לא יוכל לישא ארון מת, אלא שבעת קביעת מעמדו ומקומו ותפקידו של כל אחד מהשבטים סביב ארון המת הוצרך לוי להבדל מתפקיד זה כפי שנתבאר ...

א. בפרשתינו (א,נב) וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאותם. ומצאנו צווי מיוחד (ב,ב) איש על דגלו באתת לבית אבותם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו. **ובמדרש תנחומא** (פיסקא יב) כתב "מה ת"ל באותות, אלא בשעה שנפטר יעקב אבינו וכו' והאיך צום אמר להם יהודה יששכר וזבולון יטענו מטתי מן המזרח, ראובן ושמעון וגד יטענו מן הדרום, דן ואשר ונפתלי יטענו מן הצפון, בנימין אפרים ומנשה יטענו מן המערב, יוסף אל יטעון למה? שהוא מלך ואתם צריכים לחלוק לו כבוד, לוי אל יטעון למה? שעתידין לישא את הארון, ומי שטוען ארונו של חי העולמים לא ישא ארונו של מת, ואם תעשו כן וטענתם את מטתי כשם שצויתי אתכם, הקב"ה עתיד להשרות אתכם דגלים גדלים. כיון שנפטר טענו אותו כשם שצוה שיטענו אותו וכו' כיון שיצאו ישראל ממצרים אמר הקב"ה הרי השעה שיעשו דגלים כשם שבשרן אביהן שהן עתידין לעשות דגלים גדלים וכו' מיד עמד משה והתחיל מיצר, אמר עכשיו עתידה מחלוקת להינתן בין השבטים וכו' אמר לי' הקב"ה למשה וכו' יש להם טכסין מן יעקב אביהם, כשם שהקיפו את מטתו כך יקיפו את המשכן".

ב. יש כאן כמה נקודות הטעונים ביאור בדברי המדרש. האחד, מה הקשר בין מטתו של יעקב אבינו למשכן שמיים המדרש "כשם שהקיפו את מטתו כך יקיפו את המשכן". גם **טעון ביאור** במה הי' כאן הכנה בנשיאת מטתו באופן שצוה יעקב אבינו שיזכו שהקב"ה ישרה אותם דגלים גדלים. ונראה בזה, בהקדם מה שמבואר **במד"ר** בראשית (מזו), אמר ר"ל האבות הן הן המרכבה שנא' ויעל אלוקים מעל אברהם, ויעל מעליו אלוקים והנה הי' נצב עליו" **ובעץ יוסף** הביא בשם **הכלי יקר** לבאר דהורו בזה שאין שום אמצעי בין המקום ב"ה ובין האבות, כי המה מחזיקים הכסא כביכול ויהי' מחיצתם לפנים ממחיצת מלאכי השרת. אך יש ביעקב אבינו יתרון מה שלא נאמר באבותיו כגון מה שמבואר **במד"ר** בראשית (פב,ב) "יעקב שאיקונוין שלו קבועה בכסא" שדמות יעקב חקוקה בכסא הכבוד. אך הגדול שבמעלות מוזכר **במד"ר** בראשית (עז,א) וז"ל רב ברכיה בשם רב סימון אמר אין קקל ומי קקל ישורון, ישראל סבא. מה הקב"ה כתוב בו ונשגב הי' לבדו, אף יעקב ויותר יעקב לבדו" וידוע מה שמבארים בספרים שכל המלחמה של המלאך עם יעקב הי' לנתקו מדרגת הדביקות שהי' לו עם הקב"ה ועם דמותו החקוקה **בכסא** הכבוד, ויעקב אבינו נצחו שלא הצליח לנתקו מדביקותו, ויותר יעקב לבדו היינו שנשאר בבחינת "לבדו" שהתבודד והתייחד עם הקב"ה. וכמו"כ מצאנו אצל יעקב שקראו הכתוב יעקב חבל נחלתו, והיינו מחמת דבקותו הנוראה שנמשל בחבל, שכל זעזוע קל למטה גורם זעזוע עד למעלה, כמו"כ כל מעשה למטה גורם להחריב או לבנות עולמות כמו שכתב בנפש החיים דע מה למעלה, ממך! הכוונה כל מה שקורה בעולמות העליונים תלוי בכך, ויעקב אבינו הי' מודע לזה ונלחם תמיד על דרגה הכי גדולה בדבקות בה'.

ג. לאור זה נוכל לפרש דבר מקביל בין יעקב אבינו למשכן הוא במה שהוא מרכבה לשכינה, ועוד שדמותו חקוקה על כסא הכבוד ואין קקל ישורון, שהוא הי' מקום ומשכן ולשכינה כמו המשכן שנצטוו לבנות. **ובתהילים** (פרק עח) כתיב וישטוש משכן שילה אהל שיכן באדם, והיינו לאחר שנחרב הבית אז המשכן ראוי להיות באדם הנבחר. מעתה, צווי יעקב אבינו לשבטים האיך יטענו ארונו מהווה הכנה להבא לחניית המשכן. המבחן לזכות לדגלים תלוי בקפידי השבטים למלאות אחרי צווי אביהם בדקדוק כלשון המדרש תנחומא "ואם תעשו כן וטענתם **כשם שצויתי אתכם**", אבל אם יהי' איזה שהוא שנוי או סטייה אפי' הקל ביותר מצויו של יעקב אבינו לא יזכו לדגלים! וכל כך למה? מהו הסוד הטמון בסדר נשיאת מטת ארונו של יעקב אשר שמירת סדר זה טומן בחובו הזכות של כלל ישראל לקבל הדגלים. התשובה לזה יש ללמוד מצווי נשיאת הארון שכתוב בסמיכות לברכתו של יעקב לבניו בפרשת ויחי. יעקב אבינו מברך אותם, ואחרי זאת (מט,כח) בסוף הפסוק "ויברך אותם **איש אשר כברכתו** ברך אותם" מה משמעות מילים אלו, ומבאר **האור החיים** הק' וז"ל "הראוי לו כפי בחינת נשמתו וכפי מעשיו, כי יש לך לדעת

THERE ARE NO LOST SHEEP, ONLY THIRSTY SHEEP

Rabbi Yoel Klein

Oh, what the bored will do to keep busy. Years ago, this included phone scams, where a prankster calls someone and asks them random questions, and then gets a thrill out of the confused and sometimes angry responses. Once, one such individual decided to take it to the next level and placed a phone call to the gadol hador, Reb Moshe Feinstein at 11:30 at night. The Rebbetzin answered and said that the Rav is sleeping, asking if it was an emergency. “It is!” answered the prankster. A few minutes later when the Rav got on the phone, the teenager asked an obviously bogus question.

“What yeshiva do you learn in?” Asked Reb Moshe. “Now I’m in trouble,” thought the boy, as he evaded the question. Then after a few genuine assurances that there would be no repercussions, the boy acquiesced and told him the name of the yeshiva. “And what masechta are you learning?” Continued the gadol hador, “And what daf? Good, so let’s start with the Mishna.” With this at almost twelve o’clock at night Reb Moshe went on to explain each line of gemara to this random bored yeshiva boy. At each line that the boy didn’t fully understand, Reb Moshe would patiently explain it in the simplest terms. After many tries, it was clear that the boy finally absorbed the sugya. This went on from the Gemara through Rashi and then to Tosfos, at which point the prankster was actually amazed that it was now clear to him. Then Reb Moshe posed an incredible question on the Tosfos. This blew the boy out of the water. He couldn’t get over the incredible Tosfos and the sharpness of Reb Moshe’s question. He was floored by the whole experience of finally tasting real sweetness and depth in Torah learning.

“Now go tomorrow to yeshiva and ask this question.” Finished Reb Moshe.

The next day the bochur raised his hand. “I have a question on Tosfos.” “Go ahead,” said the surprised and more than slightly pessimistic rebbe, who was quite aware that this student had almost no knowledge of what was happening in class. “Well, if Tosfos says this over here then...” The rebbe was stunned. A question like this you don’t hear very often. “Wow! Where did you get that question from?” “Rav Moshe Feinstein!” “Ok, whatever that means, it’s amazing!” The rest of the week was spent working on and continuously praising the question. On Thursday, the rebbe came in and said- “I think I have an answer.” He went on to give a nice explanation that adequately settled the question.

That night the boy came home, locked himself in his room, and couldn’t stop crying. When his parents were finally let in, all he could do was to say amidst the tears, if Reb Moshe believes in me then I also believe in myself. This realization opened the wellsprings of his soul and began a new journey that led him to connect to serious Torah learning and eventually become a respected rabbinical figure.

The greatness from this story shines from every corner. It is amazing enough that anyone, especially someone as busy as the gadol hador, could be so patient as to spend a portion

of his night repeatedly explaining a simple gemara to a high school student. In addition, Reb Moshe’s belief in every Jew being able to connect to the Torah no matter how many years of failure they’ve experienced is incredible. When it became obvious that the midnight phone call was fake, most normal people would have angrily hung up. A nice person might have cordially said good night and ended the conversation. An exceptionally great person like Reb Moshe stopped and thought: why is this boy doing this? Because he’s bad? No! because he’s bored. This means that he probably hasn’t understood one gemara since fifth grade. He decided to change that right then with patience and kindness that would change a life and generations of children and students coming from this once disinterested teenager.

From Rav Moshe Feinstein, we rewind back to Moshe Rabeinu, a shepherd for his father-in-law’s sheep in the desert. Here we find greatness of a very similar kind. After returning a lost lone sheep to the flock, Hashem reveals to Moshe that he will be the redeemer of the Jewish nation. What was so extraordinary about returning a lost sheep? Wouldn’t any half decent shepherd do the same? The Lubavitcher Rebbe says that the answer lies in the details. Moshe Rabeinu chased after this wayward sheep to find that it was thirstily drinking at a river. A normal shepherd would begrudgingly lead the disobedient sheep to its flock. Instead, Moshe Rabeinu thought to himself, “why is this sheep going away from the flock? I see now it’s because he’s thirsty and most probably tired.” He allowed it to finish drinking, and then carried it on his shoulders back to the herd. This replacing of the more “natural” narrow minded knee-jerk response with thoughtful compassion is the true barometer of what it takes to lead a nation.

Twice in this parsha the root word of “kach,” or take, is used in relation to people. In Hashem describing the special status of the Levi’im (Bamidbar 3:12), the Targum translates it to mean “draw close.” When referring to taking the Nesi’im along with the counting of the tribes (ibid 1:17), the Targum translates it as meaning “speak to.” What we see from this is that to “take” someone under the wings of the shechina doesn’t have anything to do with force or coercion. It has to do with genuine care and understanding, drawing close through kind deeds and soft words.

This message is of particular importance as we climb the ladder of sefirah towards Shavuos, where we stood in utmost unity receiving the torah from Hashem. We should seek to come closer to each other in true respect and integrate this trait of our leaders into ourselves. To stop in a moment of potential division, overcome what would be a normal reaction of pushing away, and try to see a potentially challenging encounter with our fellow Jew as an opportunity to draw close. To bridge the gap with love and understanding, which will prepare us all, whether teachers, parents, students or children, to receive the Torah in its highest form.

Have a wonderful Shabbos!

מדבר כמקום מתן תורה

הרב יואל דומב

יודבר ה' אל משה במדבר סיני

מדבר סיני גמטריה "שלום" - ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום - דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, משום שמדבר סיני היא מקום נתינת התורה שכל נתיבותיה שלום.

אולם למה ניתנה תורה במדבר? מה מייחד את המדבר כמוקד לרוחניות?

א) אין שום שליט במדבר. היא איננה תחת חסות של כל מושל, ולכן אין מי שיאמר שהתורה היא שלו כיוון שניתנה במדינה שלו.

"ויחננו במדבר" (שמות יט, ב) ניתנה תורה בדימסיון של עולם, (פרהסיה, במקום הפקר), שאילו ניתנה בארץ ישראל, היו אומרים לאומות העולם, אין להם חלק בה. לפיכך ניתנה במדבר, במקום הפקר, וכל הרוצה לקבל יבוא ויקבל. **(מכילתא דרשב"י, יתרו א)**

ומפני זה נתנה התורה במדבר (שמות יט, ב), שהוא מקום הפקר, שתהיה התורה השלמת מין האנושי בכלל. ועם כי לא היו האומות רוצים לקבל התורה (ע"ז ב ב), דבר זה מצד המקבל בלבד.

'מדבר מתנה' - שנתנה להם מתנה במדבר לשמשן. דבר אחר: למה נתנה במדבר? שאלו נתנה להם בארץ היה שבטו שנתנה בתחומו מדיין ואומר, אנו קודם בה. לכך נתנה במדבר שיהו הכל שוין בה (תנחומא חוקת כא).

יודבר ה' אל משה במדבר סיני. למה במדבר סיני? מכאן שנו חכמים: בג' דברים ניתנה התורה - באש ובמים ובמדבר. באש מנין? "וְהָיָה כִּי יִשָּׂא אֶת הַלֵּב לְעַמּוּד הַיָּם" (שמות יט, יח). ובמים מנין? שנאמר "וְגַם שְׁמַיִם נָטְפוּ גֶם עֵבִים נָטְפוּ מִיָּם: הַיָּם נָזְלוּ מִפְּנֵי ה' זֶה סִינִי" (שופטים ה, ד). ובמדבר מנין? "וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר" (במדבר א, א). ולמה ניתנה בג' דברים הללו? אלא מה אלו חנם לכל באי העולם, כך דברי תורה חנם הם, שנאמר "הוֹי כָּל צִמָּא לְכוּ לְמַיִם" (ישעיה נה א) (במדבר רבה א-ז)

[ספר תפארת ישראל פרק טז]

ב) שקט. אין שום רעש רקע, שום דבר שיפריע לאדם לקלוט את הקול האלוהי.

ג) אינטימיות. אין שום אומה אחרת במדבר, וכך אפשר לדבר לבד עם הקב"ה ללא הפרעה. אמר להם: ומי יתן לי והייתי במדבר עכשיו, היכן כל אותן הנסים שעשיתי לכם וכן הוא אומר (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון אורחים ואעזבה את עמי וגו' היכן שהייתי מתקלס שנא' (ישעיה מב) ישאו מדבר ועריו חצרים תשב קדר ירונו יושבי סלע, לנשיא שנכנס למדינה וראו אותו בני המדינה וברחו ורנו לשניה וברחו מלפניו נכנס לעיר חריבה וקדמו אותו והיו מקלסין אותו אמר הנשיא זו העיר טובה היא מכל המדינות כאן אני בונה כס נאה כאן אני דר כך כשבא הקדוש ברוך הוא לים ברח מלפניו שנא' (תהלים קיד) הים ראה וינוס וכן ההרים רקדו כאילים בא במדבר חרבה קדמה אותו וקילסה אותו שנא' (ישעיה מב) ישאו מדבר ועריו חצרים תשב קדר ירונו יושבי סלע אמר זו העיר טובה לי מכל המדינות בו אני בונה כנסיה ודר בתוכו התחילו שמחים שהקב"ה דר בתוכו שנא' (שם/ישעיהו/לה) יששום מדבר וציה.

הסבר: הים וההרים יש בהם חיות, צמחיה, אופי עצמי משלהם. כאשר הקב"ה מתגלה בהם העצמיות שלהם פוגעת באינטימיות של המעמד, אך במדבר יש חרבה - אין אופי, אין חיות ולכן יש יותר אינטימיות שם - אפשרות לה להיות בודד עם עם ישראל.

[במדבר רבה (וילנא) פרשת במדבר פרשה א]

ד) העדר דברים גשמיים

[מהר"ל ספר תפארת ישראל פרק כו]

הנה נתנו טעם באי זה צד ראוייה שתנתן התורה במדבר. ורצו בזה, כי הים והירדן הם חמריים, שגדילים בו הנבראים החמריים, ושם משכנם. ולפיכך אין להם קיום ועמידה עם השם יתברך, שהוא קדוש, נבדל מן

החמרי. ולפיכך בים נאמר (תהלים קיד, ג) "הים ראה וינוס הירדן יסוב לאחור", שלא היו יכולים אלו דברים לעמוד עם השם יתברך. אבל המדבר, מפני שאין בו דבר חמרי, שהרי אין בו מציאות חמרי, ואין דרים בו הנבראים החמריים, רק היא שממה וציה. ומפני זה היה שמחה אל המדבר. כי הנמצאים משתוקקים אל העלה מצד עצמם, כאשר אין להם המונע החמרי. ובשביל כך נתנה התורה, שהיא השכל הגמור, במדבר. כי המדבר משולל מן הדברים החמריים, בעבור שלא נמצא בו דברים הגשמיים.

[ספר תפארת ישראל פרק כו]

ומפני שהתורה היא אלהית שכלית, ואינה נימוסית, לכך נתנה במדבר. שהמדבר הוא מיוחד לדברים אלהיים השכליים, כמו שהתבאר למעלה. וגם בחבור גבורות ה' (פכ"ב) באריכות, אצל "וינהג את הצאן אחר המדבר" (שמות ג, א), וכמו שמוכיח מן המדרש של מעלה. ולכך התורה היא ראוייה בפרט במדבר, ולא בישוב, כי בישוב הדברים הטבעיים, והתורה אינה לפי הטבע.

ה) ענווה - האדם שעומד במדבר הגדול והנורא מרגיש קטן, חלש, ונבוך מול העוצמה, ההדר והגודל של המקום. ענווה היא תכונה בסיסית לקבלת התורה, שהרי ללא ענווה עלול אדם לגלות פנים בעצמו בתורה ולסלפה כראות עיניו:

דבר אחר: יודבר ה' אל משה במדבר סיני אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר אינו יכול לקנות את החכמה והתורה. לכך נאמר במדבר סיני:

[במדבר רבה א-ז]

ו) הרש"ר הירש-אגרות צפון: תורה ניתנה במדבר כדי שלא יאמרו ישראל שהיא נהגת רק בארץ ישראל ולא בחוץ לארץ, וכדי שלא ישימו דגש על ארץ מסוימת כי התורה היא אוניברסלית.

"במדבר קיבל את התורה ובכך היה לעם במדבר, בלא ארץ ובלא אחוזת אדמה - היה לגוף אשר נשמתו תורתו... התורה, מילוי הרצון האלהי, הם לו אחוזת אדמתו ומטרתו... כי אין לנו אלא לקדש את עצמנו לעשיית רצונו, כדי שנקבל מידי ה' כשפע של אמצעים גם את הברכה היקרה לכל בני אדם... לכן ניתנו לו לאחוזת ארץ וברכותיה, ניתנה לו מערכת מדינה, אך לא כמטרה ניתנו אלה..." (אגרות צפון ח)

ז) הרב יעקב עטלינגר - בעל "ערוך לנר" - מעשה אומנות: האומן נוטל גיליון ריק כדי למלאותו צבעים לפי בחירתו הוא כדי שלא יהיה ציור מן הצד, שאפילו אם הוא נחמד מאוד, יפריע לתוכניתו. כי מפעלו הנו שלם לעצמו ואינו סובל קישוטים מן הצד. כך בחר ה' בשממה, בטבע הריק, לציין אותו על ידי מאורע זה שהוא השלמה של מעשה הבריאה. לא היה צורך בעמקים נאים ובנחלים בהירים ומצננים. לא בגנים פורחים המפיצים ריחות נעימים ושירת הציפורים, ביער הנותן צל, במה שהטבע עשוי לשמח את ליבנו, כל אלו לא היו שם בכדי לחגוג ולקשט את כניסת השכינה אל שערי ארץ. השכינה עצמה הספיקה להפוך את השממה לגינות נחמדות ומדברות לגן עדן. הארץ נהנתה מן הטל הנוסף ומרוחות המביאים קרירות נשימה לתוך להט השמש. בנפלאות אלה הפך בורא עולם את הטבע כאשר הודיע על הופעתו.

ח) מקום מוצנע שאפשר לקנות בו תורה (טל אורות) - לפרש מה שאמרו ז"ל הרוצה שיחכים ידרים, היינו שהתורה לא בשמים היא ולא מעבר לים, לא בסחרנים ולא בתגרנים, וידוע שבארצות הנגב במקומות החמים אינם שיחכים עוברים ושבים מחמת החום הגדול... מי שרוצה לזכות בכרתה של תורה, לא ירבה בסחורה להיות בשווקים וברחובות, מקומות המבטלים מדברי תורה, וזהו שרמז ידרים, היינו שצריך לפנות מכל עסקיו ומחבורת בני אדם כאלו היה בדרום.

ט) ועוד למה נתנה במדבר? כשם שמדבר לא נזרע ולא נעבד, כך המקבל עליו דברי תורה, פורקין ממנו עול גלות ועול דרך ארץ. וכשם שמדבר אין מעלה ארנון [חובת ארנונה] כך בני תורה בני חורין בעולם הזה. [מתשלום דמי ארנונה] (תנחומא חקת)...

שניצל סויה עם גבינה צהובה

קפה עם חלב סויה לאחר ארוחה בשרית

הרב משה נאומבורג

"מראית העין" דווקא אם אכן ניכר החלב או הבשר במאכל, אבל אם לא ניכר יהיה מותר, ולפי"ז יהיה מותר לאכול בורקס בשרי עם חלב סויה כשלא ניכר מילוי הבשר.

אלא שגם אם לא ניכר כלל פנים המאכל, אבל פעמים שבעת אכילתו כשנושך חלק מהמאכל ניכר, ובכה"ג יהיה אסור.

כשמקובל להשתמש עם תחליפי חלב ובשר

יש שרצו לומר שכל החשש של מראית העין הוא רק עד כמה שאין רגילות להשתמש עם אותם תחליפים, אבל אם מקובל כבר אין לחוש למראית העין, היות והרואים לא יחשבו שאוכל באיסור, אלא יאמרו שאוכל בשר עם תחליף חלב, וכן להפך.

שניצל- נקניקיות פרוה עם חלב

להאמור לעיל יהיה מותר, היות וכיום (בארץ ישראל) השימוש בשניצל וכן בנקניקיות פרוה מפורסם ומקובל מאד.

ויש לציין שנדון זה הובא בשיבולי הלקט (ח"ט ס' קנז) גבי אכילת שניצל או נקניקיה פרוה עם גבינה והתיר, ויש שהעירו שכל מה שכתב שם זה רק בדרך לימוד זכות, אבל לא כתב שיהיה מותר כן לכתחילה.

אלא שיש שרצו לומר שכיום שהדבר מצוי מאד ומפורסם, לא צריך לחוש כלל למראית העין, ומותר לכתחילה לאוכלם יחד.

קפה עם חלב סויה לאחר אכילת בשר

בכנסת הגדולה (פז אות ח) כתב שכל האיסור של "מראית העין" הוא רק כשאוכל את הדברים יחד, אבל בזה אחר זה מותר, אלא שכתב שם שדווקא אם סילק את הבשר מהשולחן, ולפי"ז יהיה מותר לשתות בסיום ארוחה בשרית אחר שסילקו את הבשר, קפה עם חלב סויה.

ולהאמור לעיל אם הדבר ידוע ומפורסם וכן מקובל לשתות כך, יהיה הדבר מותר גם בעת הארוחה עצמה...

דעת השו"ע (יו"ד, פז, ד) שאסור לבשל בשר בחלב אשה, מפני מראית העין. דהינו שהרואים לא ידעו שחלב זה אינו בא מן הבהמה ויחשבו שמבשל בשר בחלב.

מראית העין באיסור דרבנן

הנה איסור זה של "מראית העין" הוא מדרבנן, ויש לדון אם גם בדברים שכל האיסור בהם הוא רק מדרבנן חששו למראית העין.

דעת הרמ"א שאין חשש וכתב להל' (פז, ג) שמותר לעשות חלב משקדים ולהניח בתוך חלב זה בשר עוף, הואיל ובשר עוף בחלב אינו אלא מדרבנן, אבל בשר בהמה שדינו מדאו' יהיה אסור.

אבל הש"ך (שם, ו) חלק וסבר שגם מדרבנן יש לחוש למראית העין, והביא את דברי המהרש"ל שכתב אודות המנהג שהיה בפורים לאכול תרנגולת בחלב שקדים שזה מותר רק אם יניח שקדים קלופין בתוכו, ובצידין, והנה תרנגולת אין איסור מדאו' לאוכלה עם חלב שכן האיסור הוא רק על בשר בהמה, ואעפ"כ התיר רק אם יש הכר, הרי שגם באיסור דרבנן יש לחוש למראית העין.

הכר למנוע חשש מראית העין

הרמ"א שם כתב שאם רוצה לבשל בשר בחלב שקדים כדי למנוע את "מראית העין" יש להניח אצל החלב שקדים, ובכך כולם ידעו שחלב זה בא מן השקדים ואין חשש של מראית העין.

כשאינ מי שרואה אותו

איסור זה של "מראית העין" אסור גם בצנעא, דהיינו גם באופן שאין מי שרואה אותו, היות ולא חילקו חכמים בתקנתם.

ומבואר בראשו' שיש חילוק בדין זה של "מראית העין", בין דבר שאיסורו מדאו' לדבר שאיסורו מדרבנן שבזה לא החמירו לאוסרו כי אם בפסה"א, אבל בצנעא יהיה מותר, ולהאמור בצנעא יוכל לאכול עוף בחלב שקדים.

מאכל מכוסה

בדרכי תשובה (פז מה) הביא בשם המחזיק ברכה שכל חשש

הערות בעניני שבועות

הרב משה יונה הרטמן שליט"א

א. בענין יום טוב שני דשבועות

בתשו' החת"ס (יו"ד סי' ר"נ) הקשה מאי טעמא עבדינן יום טוב שני לשבועות, דהרי זמן השבועות תלה רחמנא במספר הימים מפסח. וא"כ בבא יום החמישים, הוא יום העצרת, ומאי טעמא עבדינן יו"ט שני, דאינו אלא משום ספקא דיומא ובשבועות לא שייך ספיקא דיומא. והראה שכ"ה מבואר בתוס' בר"ה יח. דאמרו דאין השלוחין יוצאים על חודש סיון, מפני שבטומא תליא מילתא.

וכתב החת"ס דגזרו על יו"ט שני של שבועות אטו יו"ט של תשרי ושל ניסן. וסיים דלפי"ז נמצא דכל יו"ט שני עבדי' משום ספק, אבל יו"ט שני של עצרת, הוא תקנת חכמים לנהוג יו"ט בו. ואמנם לכא' דבר זה, דיו"ט שני של שבועות, חמיר משאר יו"ט, הגם דכל תקנת יו"ט שני של שבועות, הוא משום שאר יו"ט, לכא' הוא דבר שצריך תלמוד וכמו שהקשה בתשובות קרן לדוד (סימן ק"מ) דנמצא יציבא בארעא וגירא בשמי שמיא. וצ"ע.

ועוד הק' בס' גבורת יצחק (שבועות סי' ג') מגמ' פסחים נב. דמנדין על שני יו"ט של גליות, ושם מיירי ביו"ט שני של שבועות. ולפי דברי החת"ס, אין יו"ט שני של עצרת מדין מנדין על כל יו"ט שני, אלא הוא זה תקנה בפני עצמה. יעו"ש בס' גבורת יצחק מש"כ בזה.

והנה לפי דברי הריטב"א (בשבת פז, הובא בגליון 'ראש הגבעה' לפר' בחקתי במדור זה), קושיא מעיקרא ליתא, דהרי הריטב"א יסד דזמן מתן תורה תלי בתאריך, ולא כמו שמבינים בפשטות, דתלוי ביום החמישים, ולפי"ז אתי שפיר, דכיון דעיקר הקביעות בתאריך תליא מילתא, משום הכי עבדינן יום טוב שני, דהוא דבר התלי בתאריך.

אמנם נראה, דגם כפי הפשטות, דביום החמישים תלא רחמנא, גם יש לישב. ועל פי המבואר בדברי הגר"ח (בהל' יו"ט) דגדר תקנת יו"ט שני של גליות הוא לנהוג בתקנת ודאי, מנהג ספק. היינו, דהגם דתקנו לנהוג יו"ט שני, אבל כיון דיסוד התקנה הוא משום מאי דמספקא להו אימתי יו"ט, לכן גדר היו"ט הוא ניהוג בודאי, מנהג ספק יו"ט. יעו"ש בדברי הגר"ח.

וא"כ י"ל דהוא הדין לענין יו"ט שני של עצרת, דאין הכונה דהוא תקנת חכמים בעלמא בפני עצמו, אלא דיסוד התקנה הוא לנהוג כמו ספק יו"ט. ובזה נחלק טעם התקנה מגדר התקנה, טעם התקנה הוא אטו יו"ט דתשרי ויו"ט דניסן, וגדר התקנה הוא לנהוג כמנהג ספק. ולפי"ז, לדינא, לא יהא יו"ט שני של שבועות חמיר משאר יו"ט.

ואתי שפיר הא דאיתא ליו"ט שני של עצרת, דהגם דתלי בספירת ימים, מ"מ גדר התקנה הוא לנהוג כמנהג יו"ט שני שהוא מספק.

ומיושב מה שהק' הקרן דוד, דנמצא יציבא בארעא, דאכן אין יו"ט שני של עצרת חמיר משאר יו"ט, אלא קבעו לנהוג בו כשאר יו"ט של גליות.

ומיושב נמי מה שהקשה הגבורת יצחק, מסו' הגמ' בפסחים נב. דיו"ט שני של עצרת, דינו שוה לשאר יו"ט של גליות, ושפיר ניתן לתמוד ממנו לשאר ימים טובים.

ב. ביאור מנהג להביא בשר וחלב ושתי לחם על השלחן בשבועות

אי' ברמ"א בהל' שבועות דנוהגים להביא ב' הלחם, א' לחלב וא' לבשר, על השלחן כמו מזבח ויש בזה זכרון לשתי הלחם. ושמעתי מידידי המנוח הרב ר' נפתלי סולוף ז"ל להעיר דהרי הלחם לא היה בא על המזבח.

והראה לדברי רש"י במנחות נז: כל שממנו לאישים, דכ' דשתיה"ל יש מהם לאישים, והיינו חלבי הכבשים. הרי דיש שום שיכות של הלחם למזבח. עכ"ד.

אמנם נר' לבאר באופ"א, דהנה הכבשים מתירים את הלחם, ויש לתמוד מזה דהכבשים הם זוקקים את הלחם ונמצא, דעל המזבח, קרב דבר שהוא מחייב להביא ב' לחם.

ולפי"ז י"ל דהוא הזכרון, להביא על השלחן, שהוא כנגד מזבח, דבר שיחייב להביא ב' לחם, והוא הבאת מאכל חלב וא"כ בשר, ומתחייב להביא ב' לחמים...

הכנה לחג השבועות והרמזים שבפרשת במדבר

הרב מאיר שולביץ

שאם כן היה לו להקדימו קודם תחנותם, אלא נתכוין לומר שנסעו מבחינת רפיון ידים כמו שמצינו שדרשו כן רבותינו ז"ל (סנהדרין ק"ו א) בפסוק (לעיל י"ז ח') וילחם עם ישראל ברפידיים ברפיון ידים עד כאן. והן עתה נסעו מבחינה זו והכינו עצמם לעבוד עבודת משא בנועם ה', והוא אומר ויבואו מדבר סיני:

וענין **השני** הוא השפלות והענוה כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר, וכנגד זה אמר ויחנו במדבר פירוש לשון שפלות וענוה כמדבר שהכל דורכים עליו:

וענין **השלישי** הוא בחינת ייעוד חכמים בהתחברות בלב שלם

(המשך בעמוד 9...)

שבת פרשת במדבר ברוב השנים היא שבת שלפני חג השבועות ממש, וכבר כתבו התוס' במגילה דף לא: הטעם שפרשת במדבר נקראת בציבור לפני חג השבועות, כדי לא להסמיך את הקללות של פרשת בחוקותי לחג השבועות.

והנה ידועים דברי האור החיים הקדוש בפרשת יתרו שהאריך בשלוש תנאים לקבלת התורה וכולם מרומזים בפסוק בפרשת יתרו ויבואו מדבר סיני, וכתב ואלו הן:

הראשון הוא התגברות והתעצמות בעסק התורה כי העצלות הוא עשב המפסיד השגתה, ולזה תמצא כי כל מקום שיזכירנה ה' לתורה ידקדק לומר לשון חוזק ואומץ עד גדר שימית עצמו עליה דכתיב (במדבר יט יד) זאת התורה אדם כי ימות וגו' ולכן כנגד זו אמר הכתוב ויסעו מרפידיים, לא בא להודיע מקום שממנו נסעו

ולכן ביאר שלשון התורה בפרשת כי תשא, **כי תשא את ראש** שצריך להרגיש התנשאות וגדלות האדם שהוא שוה למניין כמו משה רבינו וממילא אין לו לפטור את עצמו בשום טענה, ומעתה לפי"ז יש כאן טעם נוסף שקורין פרשת הפקודים מניין בני ישראל, שנאמר בלשון נשיאות ללמדנו שבאופן זה הוא יכול לקבל תורה וללומדה.

ואולי יש כאן לדברי האור החיים גם רמז בעניין אחדות בני ישראל דעל ידי המניין נעשו כולם כאיש אחד, ואף תורה לא שייך להשיג אלא כאיש אחד ובלב אחד, ולכן אף בפרשה זו הלשון הוא בלשון יחיד 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם' ולא כתוב שאו את האנשים, דע"ז כולם נעשו כאחד.

עוד רמז יש בצירוף של כולם לתורה בפרשתנו, ואף אלו שלא זוכים לקבוע את עצמם בבית המדרש, יש להם אפשרות להיות שותפין ולהיות כאחד ממש עם הלומדים, דהנה כאן בפרשה **מטה זבולון**. (במדבר ב, ז) וכתב הבעל הטורים, 'ולא אמר ומטה כדרך שאמר באחרים, לפי שזבולון היה מפרנס ליששכר, וראיתי בתנחומא הטעם שלא אמר ומטה זבולון כמו שאמר בכולן, ללמדך שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא ונותן לתוך פיו של יששכר, לפיכך לא רצה הכתוב לעשותו טפילה לו, לומר ששכרו גדול כמותו, וכן הוא אומר (משלי ג, יח) עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר, וכתוב (קהלת ז, יב) כי בצל החכמה בצל הכסף, לכן חשוב הכל כמטה אחד, וכאילו אמר יששכר מטה זבולון. עכ"ד. לקח עצום ורב אנו למדים מכאן, כמה גדולה מעלתם וזכותם של מחזיקי תורה שהם כמו הלומדים עצמם, וכולם הם כמטה אחד, יששכר וזבולון נחשבים כשבט אחד ממש.

[ובמאמר המוסגר זכינו לייסד כאן בראש הגבעה יותר מג' שנים בית המדרש כל היום של אברכים ת"ח, ועכשיו בשנה האחרונה יחד עם ידידנו ר' אפרים שטרנברג שליט"א, וכל אחד כמובן מזמן לבוא ולהצטרף ללומדים, אבל מי שאינו יכול לבוא, עכ"פ שיהיה כזבולון נושא משא התורה וע"ז מצרף עצמו לתורה הקדושה.]

ותמים לא שיהיו בד בבד שעליהם אמר הכתוב (ירמיה נ) חרב אל הבדים (ברכות ס"ג א), אלא יתועדו יחד ויחדדו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה, וכנגד זה אמר ויחן שם ישראל לשון יחיד שנעשו כולן יחד כאיש אחד, והן עתה הם ראויים לקבלת התורה.

ומעתה יש לומר שזה גם נרמז בכך שקורים פרשת במדבר קודם מתן תורה, דעניין המדבר הוא להזכיר העניין של מידת הענוה שצריך לקנות כשבאין ללמוד תורה.

וראיתי בדברי השפת אמת דאף עניין האחדות תלוי במידת הענוה, ומיתלא תלי אחד בשני, והרי כמו שכ' האו ההיים צריך את התנאי של אחדות ויחן ישראל וכתב (בשפת אמת פרשת במדבר) "בשבת שלפני שבועות צריכין להכין לקבלת התורה כי השבת ניתן קודם התורה שהיא הכנה לקבלת התורה. וכן כתיב וישבות העם ביום השביעי ומשם נסעו להר סיני. ויש אומרים בשבת עצמו וי"א ביום ראשון אחר השבת. **אבל בכח השבת באו אל הר סיני ויחן שם כאיש אחד בלב אחד זה מכח השבת שנעשין בני אחדות אחד. והוא עצמו בחי המדבר שהתורה ניתנה בג' דברים באש במים במדבר. ומדבר הוא הביטול לבטל הכל להיות כמדבר רק לשמוע דבר ה'."**

ויש להוסיף בזה עוד דברים נפלאים שאמר בזה **מין הגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל** בספר דרש משה (בפ' כי תשא, ובדרושים לשבועות), בזה"ל: ונראה שיש לפרשת במדבר שייכות גדולה לחג השבועות שהוא להוציא מאלו שמתרשלין ללמוד בחשבם שלא יגיעו למדרגה גדולה בתורה, דהנה כשנוכחי לאחד שאינו לומד תורה או שאינו עוסק באיזו מצוה יוכל להתנצל מי אני?, שחושב שלא יוכל ללמוד או לעשות המצוה, ונמצא שבמידת הענוה יכול לבוא לידי רשעות גדולה ועם ארצות, אבל בכך שרואה שבמניין בני ישראל מנו את כולן יחד קטן כגדול, יבין מזה שהכל תלוי רק במעשהו ובחשק הנמרץ שלו, וכל אחד יכול להיות כמשה רבינו.

SHINE YOUR LIGHT!

Rabbi Yaakov Klein

In this week's parsha, the verse states "These are the offspring of Ahron and Moshe". Strangely enough, the following verse only goes on to list Ahron's children, not the children of Moshe. This seems strange! If his children were not to be subsequently mentioned, why, then, was Moshe's name mentioned in the previous verse? From here, Chazal derive the following rule: One who teaches Torah to another person's child, "*Ma'aleh alav hakasuv K'ilu y'lado*", it is considered as if he fathered him. Because Moshe Rabbeinu had taught Torah to Ahron's children, they are considered his offspring as well.

The holy Tiferes Shlomo zy"א says the most amazing thing. While, on a simple level, Chazal are communicating the idea that when a person teaches Torah to another person's son, it is considered as if he fathered that child, the ambiguity of the language our sages chose to use, "*k'ilu yaldo*", hints to a deeper, and more radical idea: When one teaches Torah to another person's child, "*k'ilu y'lado*", it is if the *child fathered him!* Because the gravity of teaching Torah is so incredibly awesome, it is probable that this person had come to the world specifically to fill this role as a holy educator. Therefore, this child is to his teacher what a father is to his son; he represents the premise of the rebbe's existence, the source of his life-force in this world.

This idea is exceedingly profound. In this teaching, the Radomsker tzaddik is revealing that it is possible to discover and engage in activities which touch the very core of our existence and represent the very premise of our brief foray through the wilderness of this world. Every member of our holy nation has a sacred mission to fulfill, entirely unique and suited to his particular upbringing, personality, challenges, and life circumstance. And when we locate our mission, by way of tefillah, deep introspection, and experimenting, we feel as Moshe Rabbeinu did when, in teaching Torah, he revealed the core of his soul - that this activity has fathered us, that we have been sent from the supernal realms to this, cold, dark world for the sole purpose of shining Hashem's light in this unique way, a way in which nobody else could. This teaching demands that we draw up an assessment of our lives: Have we yet located our mission? Is there any activity in our lives that grant us life in this wondrous way? May Hashem grant us the siyata d'Shmaya to get in touch with our essential selves and live life with passion, meaning, joy, vibrancy, and an abiding sense of fulfillment...

פסוק בפרשה

הרב גרשון ברטמן

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למושפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם

[במדבר פרק א' פסוק ב']

מתוך חיבתם מונה אותם

מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה, כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים. כשבא להשרות שכניתו עליהן מנאן. באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם.

[רש"י]

כל אחד מישראל יש לו מספר פרטי כי הם מושגחים בפרטות

שאו את ראש וגו'. הזכירו בלשון שאו, כי תשא, נשא, כי מצד המספר ינטלם וינשאם ביתר שאת על כל העמים אשר אין להם מספר פרטי, כמו הקש הזה שאין דרך בעל הגורן ליתן לו מנין, כך אין לאומות השגחה פרטית כי אם כללית לקיום המין, כשאר בהמות וחיות ארץ, אבל כל איש מישראל מושגח בפרטות ואפילו אחד מהם חשוב כאומה שלימה, כמו שנאמר (שם יט כא) ונפל ממנו רב, ואפילו אחד מהם שיפול דומה כי רב הוא. על כן נתן להם הקדוש ברוך הוא מספר כמו לכוכבים שנאמר בהם (ישעיה מ כו) המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא, כך נאמר כאן במספר שמות וגו' להורות שמצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דניאל יב ג) וכל אחד יש לו השגחה פרטית.

[כלי יקר]

המנין מורה שהקב"ה מחזיר את השגחתו הפרטית על ישראל

רש"י כתב שמתוך חיבתן מנה אותן, ולכאורה אין הבנה לזה, מה חיבה נודע לנו במספר הזה, ולפניו הכל גלוי. לכן נראה, על פי דברי הרמב"ן בפרשת לך לך (יב, ו) שהנביאים עשו מעשים בפועל המדמים את נבואתם, בכדי שיתקיים נבואותיהם על כל פנים, כמו (ירמ' נא, סג) השלך אבן פרתה, עיין שם. והנה כשהישראל עושין רצונו של מקום מושגחין בפרטות, וכשישראל אין עושין רצונו של מקום מסיר השגחתו. ולזה, כשיצאו ישראל ממצרים, בזכות האמונה, רצה הקדוש ברוך הוא לזכותם להכניס כולם תחת כנפיו, להיות מושגחין כולם בפרטות מאתו יתברך. צוה לעשות פועל דמיון למטה, לספור כולם בפרטות מאתו יתברך, למען יתקיים הדבר. ולזה כתיב על המנין לשון "שאו את ראש", כי אין לך נשיאות ראש גדול מזה. ולזה כשחטאו ישראל, ונפסקה ההשגחה פרטית, כשעשו תשובה ורצה למחול, ושיחזרו להיות מושגחים בפרטיות, חוזר ועושה פועל דמיון על המנין, וצוה למנות. ובכל מקום שבא להשרות שכניתו עליהם, שיהיו מושגחים בפרטות, צוה למנותן.

[נחלת יעקב לבעל ה'נתיבות']

כל אחד מישראל הוא נצרך כמו שכל חלק בתורה ובמשכן נצרכים

דכמו דששים ריבוא אותיות בתורה וכל נפש מישראל יש לו חלק מיוחד בתורה והוא מצד החכמה שבמוח הדבוק בהשם יתברך, כך יש לכל נפש מישראל חלק פרטי במשכן ובית המקדש מצד הרצון שבלב הדבוק בהשם יתברך. וחיבור המוחין דישראל הם אותיות התורה וחיבור עבודה שבלב דישראל הוא מלאכת המשכן. והמנין נקרא (במדבר א, ב) שאו את ראש שיש לכל אחד התנשאות מיוחד, דכל חלק בתורה או במשכן הוא נצרך, שאם יחסר יפסל ונמצא כל אחד מנושא בענין מיוחד.

[רסיסי לילה לר' צדוק הכהן מלובלין, אות כו]

על ידי שמונים את ישראל, הם נעשים ל'דבר שבמנין' ואינם בטלים

למה ציוותה התורה למנות את בני ישראל? שבשעה שיהיו מפוזרים ומפורדים בין האומות, לא יהיו בטלים בהם ח"ו, שכן 'דבר שבמנין' אפילו באלף לא בטל.

[חידושי הר"ם - מפי השמועה].

האיסור למנות את ישראל

אסור למנות ישראל אפי' אינו מכוון למנות רק להטיל גורל אפי' לדבר מצוה אלא מוציאין אצבעותיהם ומונין אצבעותיהם

[מגן אברהם סימן קנ"ו ס"ק ב']

איזה פסוקים יאמר כשרוצה לדעת אם יש מנין

וכאשר מתכנסין בבית הכנסת, ורוצה לדעת אם יש עשרה, והרי אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה, כיצד יעשו, פותח אחד ואומר 'ואני', והשני אומר 'ברוב', השלישי 'חסדך', הרביעי 'אבוא', החמישי 'ביתך', וכאשר מסיימים פסוק זה בסדר זה, יודעים שיש עשרה.

[תרגום מספר האורה לרש"י, חלק א אות נז]

צריכין ליהרהר, שלא למנות את האנשים לגלגלותם לידע אם יש מנין, כי אסור למנות את ישראל לגלגלותם, אפילו לדבר מצוה, דכתיב וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים. ונוהגין למנותם באמירת הפסוק הושיעה את עמך וגו' שיש בו עשרה תיבות.

[קיצור שולחן ערוך סימן טו סעיף ג']

הטעם שאסור למנות את ישראל

הענין שאחז"ל (יומא כב, ב) שאסור למנות, והטעם מפני שכל ישראל הם נפש אחת, כמו שפירש"י (בראשית מו, כו) גבי שבעים נפש דיעקב מפני שהם דבוקים בה' אלהים חיים שהוא אחד ומיוחד, משא"כ באומות כדכתיב (תהלים צב, י) יתפרדו כל פועלי און כמו שמצינו גבי דור הפלגה, לכך כשמונים את ישראל עושין פירוד ביניהם וגורם למידת הדין עליהן, וכתיב (דברים לב, ט) יעקב חבל נחלתו כחבל הזה קשורים יחד.

[פנים יפות]

מפקד אוכלוסין בא"י

לאחר פטירת החזו"א היה בארץ ישראל ענין גדול שרצו לעשות מפקד ולמנות את כולם, היו רבנים שהתירו, ואבא זצ"ל שלחני לרבי ראובן כץ זצ"ל רבה של פ"ת שישתדל לאסור בזה, היתה אסיפה גדולה והוא צעק שזה סכנה, והועיל שעכ"פ לא התירו. ☀

[דרך שיחה בשם הגר"ח קנייבסקי שליט"א]

שאל את הרב

האם ראוי לקרוא 'יישר כוח כהנים' לאחר ברכת כהנים

נערך ע"י הרב אברהם משה רוט

ה. הגה"ק ראי"ה קוק זי"ע בסידורו עולת ראהי ביאר שברכת כהנים מיוחדת מכל שאר עבודות הכהנים בכך שאין לה שום קבלת פרס של הנאה לכהנים. שהרי בכל עבודת הקרבנות הכהנים מקבלים חלק מן הבשר, ואפילו בעולות מקבלים את העור, וכו', ואילו בברכת כהנים אין הכהנים מקבלים כלום כדי להיות במצב של משפיע ברכה ללא כוונת קבלה עצמית כלל, ע"ש, ולכן בעבודה זו אנו מכירים להם טובה באופן מיוחד יותר משאר עבודות הכהנים שאין אומרים אחריהם יישר כוח.

1. יש שפירשו משום שהמצוה היא 'לברך את עמו ישראל באהבה', ועל האהבה שהכהנים אהבים אותנו אנו אומרים להם יישר כוח.

2. יש שפירשו עפ"י דברי הזוהר שבשביל שתחול הברכה צריכים הכהנים להיות אהבים לציבור וגם אהובים לציבור, שיהיו השומעים אהבים אותם, ולכן אנו מראים לכהנים את אהבתנו הגדולה אליהם בכך שאנו מברכים אותם ומאחלים להם שיישר כוחם.

ה. יש שפירשו שה'יישר כוח' אינו על עצם ברכת הכהנים אלא על מה שהוסיפו עוד אח"כ והתפללו עלינו בלחש כנהוג: רבונו של עולם עשינו מה שגזרת עלינו כו' השקיפה ממעון קדשך וברך את עמך ישראל וכו'.

ט. יש שאמרו שה'יישר כוח' הוא קיום מצוות הישראלים לקבל את ברכת הכהנים, כדברי החרדים הנודעים שאף ישראל בכלל מצות ברכת כהנים – לכוון ליבם לקבל את ברכת הכהנים, ובמה שאומרים להם 'יישר כוח' מראים בזה שקיבלנו הברכה. כן כתב בספר 'הררי קדם' בשם הגר"מ בן הגר"ח מבריסק זצ"ל, והוסיף שלכן היה הגר"מ אומר 'יישר כוח' לכהנים בראש השנה גם קודם גמר מאה תקיעות ולא חשש להפסק, לפי שזהו מצורת קבלת הברכת כהנים. ולפי דבריו הוא הדין בארץ ישראל אין לחשוש בזה להפסק בין התפילה לתחנון.

האם הכהנים ישיבו 'כוחכם יישר' או 'ברוכים תהיו'

1. בערוך השולחן כתב: נהגו לומר לכהנים יישר כוחכם והם משיבים ברוך תהיה. אך הגר"צ פ פראנק בשו"ת הר צבי כתב לדון האם מותר לכהן לענות לקהל 'ברוכים תהיו' אחר נשיאת כפים, שהרי אסור לכהן להוסיף על ג' הברכות שבברכת כהנים משום 'בל תוסיף', וכאשר אומר 'ברוכים תהיו' לכאורה זוהי הוספה על הברכות. וכתב שאולי כיון שאומר דבר זה בלא פריסת ידים אין הדבר נחשב כהוספה. ועוד אפשר שכיון שירד כבר מהדוכן אין הדבר נחשב כהוספה. ומ"מ כתב שלכתחילה טוב שימנעו הכהנים מלומר 'ברוכים תהיו' כדי לא להיכנס לספק. [וראיתי מי שדן לחלק בזה בין 'ברוכים תהיו' לבין 'כוחכם יישר', דזה אינו בהכרח לשון ברכה]

אמנם בשם השפת אמת זצ"ל כתבו שאמר לבאר הטעם שאומרים לכהנים אחר ירידתם מהדוכן 'יישר כח' - שהוא כדי שיחזרו הכהנים ויברכו את האומרים: "ברוכים תהיו", ע"כ, הרי שלא חשש בזה משום בל תוסיף.

יא. ואולי זהו עוד טעם למה שיורדים מן הדוכן רק לאחר הקדיש, כדי שאמירת 'ברוכים תהיו' לא תהיה בתוך התפילה, אלא לאחר הקדיש שמסיים את התפילה, ובזה לא תחשב ברכתם כתוספת על ג' הברכות שבירכו על הדוכן.

ולפי"ז אפשר לומר עוד טעם מדוע בארץ ישראל לא נהגו מנהג זה, משום שבימות החול הכהנים יורדים לתחנון עוד לפני הקדיש, וגם בימים שאין אומרים תחנון מכל מקום הקדיש-תתקבל שהוא סוף התפילה אינו אלא לאחר קדושת ובא לציון, ולכן חששו שיוסיפו הכהנים 'ברוכים תהיו' על מה שבירכו בתפילה על הדוכן, משא"כ בחו"ל שברכת כהנים ביו"ט ואין הכהנים יורדים אלא בסוף קדיש תתקבל שלאחר שמו"ע, שוב אין לחשוש בזה משום בל תוסיף...

שאלה: בקהילתנו נוהגים רבים לברך את הכהנים לאחר שיורדים מן הדוכן בברכת 'יישר כוחכם'. ונפשי בשאלתי - האם יש טעם במנהג זה להחזיק טובה לכהנים על שקיימו את חובתם, הרי זוהי חובה גמורה מדאורייתא. ובשאר בתי הכנסת פה בירושלים לא ראיתי דבר כזה מעולם שאומרים לכהנים 'יישר כוח'.

תשובה: א. מנהג זה, מנהג קדום הוא אצל בני חו"ל ונזכר כבר בפוסקים. ומחמת מנהג זה כתב המשנה ברורה שלא ירדו הכהנים מן הדוכן עד לאחר הקדיש, כדי שלא יבטלו העם מעניית אמן כאשר יגשו לברך את הכהנים בברכת יישר כוחכם.

ואכן בארץ ישראל לא נהגו כ"כ בזה, וצריך עיון מה הטעם לחלק בזה בין ארץ ישראל לחו"ל.

ובפשטות יש לפרש שמכיון שבחו"ל לא זכו בברכת כהנים אלא בימים טובים, היו מסלסלים ומתרגשים ביותר על הברכה הגדולה שזכו לה ע"י ברכת הכהנים, משא"כ בארץ ישראל שזהו דבר יום ביומו. (ואכן אצל קהילות הספרדים שגם בחו"ל נהגו לברך בכל יום לא נהגו לומר 'חזק וברוך' לכהנים).

ולפי"ז בקהילתנו - שרבים מחבריה הגיעו מארצות חו"ל - זכינו שעדיין קיימת ההתרגשות והשמחה בכל פעם ופעם שמתברכים בברכת כהנים, והלוואי ונמשיך כך לאורך שנים ארוכות, לחבב ולייקר מצוה נשגבה זו.

ב. הגר"ש דבילצקי זצ"ל הציע טעם אחר לשינוי המנהג בארץ ישראל: משום שבארץ ישראל מברכים גם בימי החול ולא רצו להפסיק בדיבור בין התפילה לתחנון (כפי שכתבו הפוסקים שיש לזיזוהר בזה, משום שעיקר מעלת התחנון כשהוא בלא הפסק מן התפילה). ומכיון שביטלו המנהג בימי החול שוב נתבטל גם בשבת ויו"ט.

גם לפי טעם זה נראה שבקהילתנו שהתפילות נוהגות לעת עתה רק בשבתות וימים טובים, שוב אין לחוש שימשכו מזה גם בימות החול, ושפיר נוהגים לברך את הכהנים ב'יישר'.

ג. אכן גוף המנהג צריך תלמוד, מדוע מגיע לכהנים הכרת הטוב על שקיימו חובתם?

ונאמרו בזה טעמים רבים בספרים ובדרושים, ונביא כאן כמה מהם:

הרש"ש במסכת שביעית הביא המחלוקת בין בית שמאי לבית הלל האם אוכלין פירות שביעית בטובה, כלומר, האם מותר להכיר טובה לבעל הבית שהפקיר את פירותיו, או שכיון שרחמנא אפקריה אין טעם להכיר טובה לבעה"ב. והלכה כבית הלל שאוכלים פירות שביעית בטובה. וכתב על זה הרש"ש: "בזה יישבתי המנהג שאומרים לכהנים אחר ירידתם מן הדוכן יישר כוחכם. אשר רבים לעגו על זה כיון שהם מצווים בכך, ועוברים בג' עשין אם לא יברכו. דהא הכי נמי מצווים הבעלים להפקיר ואפילו הכי מותר להחזיק להם טובה".

והטעם בזה כנראה משום שהכרת הטוב מחייבת להכיר טובה גם למי שהיה מחוייב ליתן הטובה, וכמו שהאריכו בעלי המוסר להוכיח ממה שלא כפר משה בטובתו של היאור שהצילו, אע"פ שלא עשה זאת היאור מדעתו כמובן.

ד. בספר המטעמים כתב שכשם שראינו בתרומות ומעשרות שטובת הנאה לבעלים, אף שישאל חייבים לתת לכהנים והלויים, מכל מקום הכהנים והלויים מחזיקים להם טובה על כך שבחרו ליתן להם ולא לכהנים אחרים, כך גם במצות ברכת כהנים, אומרים להם 'יישר כח' על כך שהם בחרו לברך את ישראל בבית הכנסת שלנו אף שהיו יכולים ללכת לביהכ"ס אחר.

מדור אחודה חידה

כל החידות שייכות לפרשה

[א] שאלה. איזה שינוי בלשון הפסוק במניין מצינו אצל שבט אחד משאר שבטים ומדוע?

[ב] חידה. מדוע המתנות של הלויים מותר לאכול בטומאה, בחילוק ממתנות כהונה מאי שנא וכיצד זה מרומז בפסוקים של הפרשה?

[ג] יש לעיין. [ג, יב] ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל, צ"ע למה הכהנים לא מברכים כל יום שעשאני כהן וכמו שאנו מברכין שלא עשאני אשה?

[ד] צ"ע. מי יותר חשוב אביו שילדו או רבו שלמדו תורה, דמצד אחד מצינו (סנהדרין יט, ב) כל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו, ומצד שני (בב"מ ל"ג) אבידת אביו ואבידת רבו אבידת רבו קודמת שאביו הביאו לעולם הזה ורבו לעולם הבא [וכיצד שאלה זו שייכת לפרשתנו] וצ"ע.

[ה] הוצאת בדי הארון. בפסוק [דו] ושמו בדיו, צ"ע הרי יש לאו על המסיר בדי הארון בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו, וא"כ מי הוציא את הבדים שצריך להזחירן.

[ו] חידה. מי סחב משא עצום (והחשבון המופיע באחד הראשונים שסחב לכאורה צ"ל פי שבע), וא"כ מי הוא, וכמה הוא באמת סחב?

[ז] חידה. ענין הקויטל [פתק שמזכיר את שמו] לצדיק, מוזכר כאן באחד מהראשונים על פרשתנו ברמז, היכן?

כללי השתתפות: את התשובות ניתן לשלוח למייל - עד ראש חודש סיון, כל תשובה היא מזכה בזכות להכנס להגרלה ע"ס 500 ₪ מידי חודש, 2 פרסים יוגרלו בין שולחי מדור משיב כהלכה, המדור מתפרסם גם בעלון נוסף, נא לשלוח פרטי השולח יחד עם התשובות, לפרטים נוספים ניתן לפנות במייל info@rhshul.org. גם ילדים ששמעו את התשובות מגדולים יכולים לשלוח.

זהגדת לבנך

הרב שמחה גרופמן

במספר שמות

"אדוני, כמה עולים תפוחי האדמה האלה?"
"שלושה שקלים לקילו."
"וכמה תפוחי אדמה יש בשק הזה?"
"אינני יודע. אני מוכר תפוחי אדמה לפי משקל, לא לפי מספר."

"אתה לא יודע כמה תפוחי אדמה יש לך בשק הזה?"
"לא בדיוק."

"האם אני יכול לשאול אותך שאלה אישית, אדוני?"
"בבקשה, אישי הצעיר."
"כמה ילדים יש לך?"
"שמונה."

"אתה יודע כמה ילדים יש לך, אבל אתה לא יודע כמה תפוחי אדמה יש לך?"

"אישי הצעיר, יש כאן הבדל. כל ילד הוא בן אדם - עולם שלם. כל אחד זקוק לתשומת לבי האישית ולהשגחתי כדי

שיגדל להיות אדם נורמלי התורם לחברה. תפוחי אדמה הם... תפוחי אדמה. אנו אוכלים אותם כפי שהם - צורתו של כל אחד מהם ומשקלו אינם מעלים ואינם מורידים לגבינו."

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל" (במדבר א', ב). ה' רצה לקבל מספר מדויק.

הכלי יקר צ"ל מסביר שקביעת מספרם של עם ישראל הוא המייחד אותו כעם.

דברים הנמנים (נספרים) הם חשובים. כל יהודי הוא חשוב ביותר.

הוא כה חשוב, שהוא מונהג בהשגחתו הפרטית של ה', והמספר מביע את העובדה שאנו חשובים מספיק כדי לקבל השגחה פרטית זו.

הרמב"ן צ"ל מדגיש אותה נקודה כשהוא מפרש את המילה "תפקדו" (במדבר א', ג).

מילה זו מורה על כך שה' זוכר ומשגיח - כפי שנאמר בפסוק "וה' פקד את שרה [שתלד בן]" (בראשית כ"א, א'). פקדון, מאותו שורש - פ.ק.ד., הוא חפץ שמישהו משגיח עליו עבורך.

ה' צופה בכל יהודי ויהודי ומשגיח עליו.

Kehilas Rosh HaGivah

To sponsor the weekly newsletter Leilu Nishmas A loved one, or to join the mailing list, Email: info@RHShul.org
info@rhshul.org - ישלח מייל ל -
www.rhshul.org • Midbar Sinai, Givaat Hamivtar, Yerushalaim • 0587162088
מדבר סיני גבעת המבתר ירושלים